

Uvodnik

Druga števila letošnjega letnika revije Sodobna pedagogika v slovenskem delu prinaša pet raznolikih besedil z dvema skupnima točkama: pedagoški strokovnjaki in njihov profesionalni razvoj.

Članek z naslovom *Pedagoška kontinuiteta prehoda iz vrtca v šolo*, ki je nastal v soavtorstvu **Jerneje Jager, Mateje Režek in Sonje Rutar**, obravnava prehod otrok iz vrtca v osnovno šolo. Gre za aktualno vprašanje, ki se nanaša tako na systemske kot tudi na procesne pogoje za zagotavljanje uspešnega prehoda in njegovega ugodnega doživljanja s perspektive otrok. V procesu prehoda je zelo pomembno usklajeno delo vzgojitelja in učitelja v prvem razredu osnovne šole. V članku je predstavljena raziskava, ki vključuje odgovore vzgojiteljic otrok, ki obiskujejo vrtec zadnje leto, in učiteljev prvega razreda osnovne šole. Odgovori obeh skupin anketirancev, pridobljeni z vprašalniki, s katerimi so avtorice želele proučiti pristope na ravni didaktične izpeljave procesa vzgoje in izobraževanja ter strukturiranost učnega okolja v vrtcu in šoli, so bili bolj poenoteni, kot pa so bili poenoteni rezultati, ki so bili pridobljeni z opazovanjem. Večje razlike so avtorice zaznale predvsem na ravni dostopnosti in otrokove možnosti samostojne izbire in uporabe različnih materialov, razvojne primernosti učnega okolja in sodelovanja otrok pri urejanju okolja ter oblikovanju skupnih dogovorov in pravil. Skrb za pedagoško kontinuiteto prehoda iz vrtca v šolo je pomembna iz različnih razlogov, poudarimo lahko predvsem pozitiven vpliv na razvoj in učenje otrok, ki prihajajo iz deprivilegiranih okolij oz. družin, za katere je značilno šibko poznavanje šolskega sistema oz. šibko znajdenje v njem, kar vpliva tudi na ustreznost njihove podpore otrokom ob prehodih. Zato je še posebej pomembno, da znamo, kot zapišejo avtorice, pravičnost in enake možnosti otrok zagotoviti skozi odzivnost na individualne razlike med njimi in tako vzpostaviti visoko raven procesne kakovosti. Slednje predpostavlja visoko raven profesionalnega razvoja vzgojiteljic in učiteljev, vključno z možnostjo za profesionalno refleksijo.

Vrednost in pomen profesionalnega razvoja dopolnjuje članek z naslovom *Učitelj raziskovalec: vpogled v raziskovalno kompetentnost učiteljev*, ki je nastal v soavtorstvu **Sabine Ograjšek in Zlatke Cugmas**. Avtorici proučujeta raznolike kompetence, ki jih danes potrebujejo učitelji, da lahko ustrezno odgovarjajo na izzive in potrebe sodobnega sistema vzgoje in izobraževanja. V raziskavi, ki je bila izvedena med osnovnošolskimi učitelji, sta se osredotočili na proučevanje vprašanja, kako učitelji ocenjujejo svoje raziskovalne kompetence in kolikšen pomen pripisujejo raziskovanju. Proučevali pa sta tudi povezanost med samooceno raziskovalnih kompetenc in pomenom, ki ga učitelji pripisujejo raziskovanju, glede na nekatere izbrane dejavnike. Ugotovili sta, da učitelji ocenjujejo, da so njihove raziskovalne kompetence dobro razvite, prepoznavajo pa tudi pomen, ki ga ima raziskovanje za njihovo poklicno delovanje. To je pomembno tudi zato, ker so

učitelji tako bolje pripravljene na različne spremembe v vzgojno-izobraževalnem sistemu in ker, kot zapišeta avtorici, poglobljeno razumevanje procesov v vzgoji in izobraževanju razvija samozavest učitelja, ki se vključuje v različne dejavnosti in posledično bogati pedagoški proces. Opozorita pa, da raziskovanje učitelja ne ponuja rešitve za vse težave, s katerimi se soočajo sodobni učitelji.

Članek avtorice **Sanele Hudovernik** z naslovom *Stališča učiteljev do uporabe sodobne tehnologije pri pouku matematike* je nekoliko bolj predmetno specifičen in se dotika rabe sodobne tehnologije pri pouku matematike. Avtorica v ospredje postavi nekatere prednosti, ki jih lahko računalniško podprta tehnologija prinaša tako za učence kot učitelje, ki pa niso samoumevne in so odvisne tudi od ustrezno premišljene rabe. Na podlagi rezultatov raziskave, ki jo je izvedla med osnovnošolskimi učitelji matematike v 2. in 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju, ugotavlja stališča učiteljev glede rabe dinamične geometrije pri pouku matematike in dejavnike, ki vplivajo na oblikovanje stališč učiteljev. Med učitelji je zaznala različno raven pripravljenosti za vključevanje sodobne tehnologije v pouk, pri čemer je pripravljenost bolj izkušenih učiteljev manjša kot pa pripravljenost učiteljev z manj izkušnjami. Avtorica zadržan odnos nekaterih učiteljev do uporabe tehnologije pri pouku matematike poveže z njihovo šibko zainteresiranostjo za profesionalni razvoj ter pokaže na povezavo med njihovo pripravljenostjo za udeležbo na bolj specifičnih izobraževanjih, povezanih z uporabo različne tehnologije pri pouku, in njihovo uporabo v razredu.

Tudi naslednji članek se dotika predmetno specifičnega področja. **Lea Železnik Mežan** v članku z naslovom *Subjektivne teorije atletskih trenerjev o ciljih tekmovalnega športa otrok v predpubertetnem obdobju* izhaja iz predpostavke, da je kakovostna zunanjsolska športna vadba odvisna tudi od ciljev, ki si jih zastavimo, ti pa lahko imajo pozitiven učinek na telesni, gibalni, psihosocialni in kognitivni razvoj vadečih. V raziskavi jo je zanimalo, katerim ciljem je smiselno slediti v tekmovalnem športu otrok. Preverjala je subjektivne teorije trenerjev atletike, ki so v različnih atletskih društvih vodili od devet- do enajstletne otroke. Avtorica ugotavlja, da kljub prepoznavanju različnih ciljev športne vadbe trenerjem manjkajo predvsem bolj konkretna znanja, da bi lahko v praksi izbirali ustrezne pedagoške modele ravnanja. Ker avtorica med intervjuvanimi trenerji zazna zelo pozitiven odnos do različnih vidikov pedagoškega dela, se ji zdi to smiselno podpreti tudi na področju njihovega nadaljnjega izobraževanja. Drug vidik dviga kakovosti športne vadbe pa vidi v oblikovanju strokovnih smernic za pedagoško delo trenerjev z otroki v predpubertetnem obdobju.

Slovenski del revije zaključujemo s prispevkom **Irine Lešnik Jeras** z naslovom *Gledališki učni pristopi in njihova aplikacija v komunikacijskem pouku književnosti v osnovni šoli*. Avtorica predstavi osnove gledališke pedagogike, ki se v zadnjem obdobju, kot zapiše, uveljavlja na preseku gledališke umetnosti in pedagoške znanosti. Gledališko pedagogiko deli na tri stebre: *gledališko opismenjevanje*, ki vključuje vzgojo gledališke publike; *gledališko ustvarjanje*, pri katerem

se učenci sami preizkušajo v različnih gledaliških vlogah, in *učenje z gledališkimi pristopi*, kjer lahko poleg specifičnih ciljev zasledujemo tudi vzgojno-izobraževalne cilje. Gledališče in dramo avtorica postavlja kot najbolj uveljavljena gledališka učna pristopa, v prispevku pa pristop drame v izobraževanju aplicira v književnem pouku slovenščine v osnovni šoli. V raziskavi jo je zanimalo, kako dramo v izobraževanju umestiti v obstoječi književnodidaktični model obravnave besedila v osnovni šoli in kakšna je skladnost gledaliških pristopov z že uveljavljenim komunikacijskim poukom književnosti. Povezavo potrди z manjšim številom udeležencev v raziskavi. Ugotovi, da je učni pristop drame v izobraževanju združljiv s komunikacijskim poukom književnosti. Učinkuje predvsem na razvoj segmentov recepcijske zmožnosti, povezanih s književno osebo, časom in prostorom. Prav tako ugotovi, da lahko s takšnimi pristopi učencem omogočamo globlje vživljanje v književne osebe ter višjo taksonomsko stopnjo doživljanja, razumevanja in vrednotenja obravnavanih književnih besedil, potencial pa vidi tudi na drugih predmetnih področjih, kar pa bi bilo, kot zapiše, treba v prihodnje tudi ustrezno raziskovalno ovrednotiti.

Angleški del revije sestavljajo trije članki. Prvi je nastal v sodelovanju hrvaških avtorjev **Vesne Bilić**, **Ivane Jurčević** in **Petra Smontara** in ga objavljamo pod naslovom *Dejavniki vpliva na učiteljevo ravnanje v primerih medvrstniškega nasilja*. Avtorji se osredotočijo na raziskovanje vse bolj aktualne tematike medvrstniškega nasilja, izhajajo pa iz proučevanja stališč učiteljev. V raziskavi, ki je bila izvedena med hrvaškimi učitelji, so proučevali razmerje med stališči do vrstniškega nasilja in percepcijo o resnosti nasilja, stopnjo empatije in verjetnostjo učiteljeve intervencije v primerih neposrednega in posrednega medvrstniškega nasilja. Ugotovili so, da so z zaznavo resnosti medvrstniškega nasilja, empatijo in verjetnostjo posredovanja le v primerih posrednih oblik medvrstniškega nasilja povezani nekateri demografski dejavniki. Kot najpomembnejši napovedovalec percepcije resnosti neposrednih oblik medvrstniškega nasilja in empatije ter verjetnosti intervencije v primeru obeh oblik nasilja, posrednih in neposrednih, so se izkazala stereotipna stališča. Obvladljivost nasilja se zdi učiteljem najpomembnejši napovedovalec percepcije resnosti posrednih oblik nasilja. Avtorji v zaključku opozorijo tudi na pomen ozaveščanja o preprečevanju vseh oblik medvrstniškega nasilja ter na nujnost profesionalnega razvoja učiteljev na tem področju.

Ljiljana Jerković v prispevku z naslovom *Vpliv individualno načrtovanega pouka na razvoj samopodobe in besedne ustvarjalnosti učencev* obravnava koncepte sodobnih didaktičnih paradigem, didaktičnih teorij in izobraževalnih sistemov kot temelja individualno načrtovanega pouka za učence. Avtorica predstavi rezultate enoletne eksperimentalne in akcijske raziskave med učenci v Banjaluki. Namen raziskave je bil ugotoviti vpliv individualno načrtovanega pouka na razvoj samopodobe in besedne ustvarjalnosti učencev. Po uporabi didaktično zasnovanega individualno načrtovanega pouka so učenci iz eksperimentalne skupine dosegli bistveno boljše rezultate pri preverjanju znanja v primerjavi s svojimi začetnimi rezultati in učenci, ki so obiskovali pouk v kontrolni skupini. Pričujoča raziskava

ponuja celovito analizo razširjanja in inovativne uporabe individualno načrtovanega pouka, ki je bil eksperimentalno potrjen.

Zadnji članek z naslovom *Proučevanje povezanosti med zavzetostjo za branje, uživanjem v branju, zaznavanjem lastne kompetentnosti pri branju, zahtevnostjo preizkusa in bralnimi dosežki*, ki je nastal v soavtorstvu **Gjylë Totaj** in **Fatmirja Mehmetija**, izhaja iz analize rezultatov PISE 2018 na Kosovu. Avtorja sta se osredotočila na proučevanje zavzetosti za branje, zaznavanje lastne kompetentnosti pri branju in težav pri tem. Ugotovila sta, da imajo nekateri dejavniki šibkejši vpliv, drugi, kot sta na primer uživanje v branju in zaznavanje lastne kompetentnosti pri branju, pa imajo pomembno povezavo s šolskim uspehom. Avtorja skleneta, da lahko s spodbujanjem bralne kulture izboljšamo tudi uspehe učencev na Kosovu.

Vabljeni k branju!

Dr. Katja Jeznik
glavna urednica